

El perill de la deslleialtat lingüística passiva

JORDI SOLÉ I CAMARDONS

Jordi Solé i Camardons

Els canvis polítics produïts després de les eleccions del 2003 són una bona oportunitat per a fer reflexions adreçades als nostres nous representants polítics. Per tal de no fer volar coloms, em basaré en la realitat sociològica en què estem immersos i en el que detecten diverses enquestes sociològiques i sociolingüístiques que utilitza Joaquim Torres en el breu escrit «Segmentació de la població adulta de Catalunya segons el coneixement de català, l'ús d'aquesta llengua i la preferència lingüística»¹, on presenta una utilíssima aproximació esquemàtica a una segmentació dels parlants del Principat de Catalunya en relació a l'ús, el coneixement i la preferència per una llengua o una altra, ja que les preferències lingüístiques no coincideixen necessàriament amb els usos. La proposta de Torres és especialment útil, ja que no es limita a les típiques classificacions que se solen ficar en un mateix sac, com serien l'ús lingüístic, el coneixement de la llengua, la percepció de l'ús, les ideologies lingüístiques i les diverses elucubracions quantitatives.

Es tracta de vuit segments² de parlants, que van del més baix («1. Els desconexors del català», que declaren no entendre'l») al més alt («8. Els quasi monolingües en català», que trenquen completament la norma d'ús lingüístic, segons la qual «cal parlar sistemàticament en castellà amb els que tenen aquesta llengua com a principal»). Val a dir que els qui trenquem clarament aquesta norma glotòfoga som només un 6% dels adults.

Creiem que una intervenció políticolingüística i educativa hauria d'incidir sobretot en els sectors 6 i 7, ja que els individus del sector 6 són «els qui prefereixen el català però mantenen la norma de subordinació al castellà» (un 30% de la població); i els del grup 7, que són «els qui trenquen parcialment la norma de subordinació» (un 9%). És a dir, aquests dos grups clau, si fem cas dels càlculs de Torres, sumarien gairebé un 40% de la població adulta, mentre que el sector 1 és gairebé insignificant (només un 3%), tot i que no s'hauria de menystenir; l'ensenyament públic ja s'encarrega, tanmateix, que no avanci, ja que, si alguna cosa s'ha aconseguit en el darrer quart de segle, és que augmenti el coneixement del català.

D'altra banda, difícilment es pot intervenir en el sector 4, que són «els que el parlen [el català], però prefereixen l'altra llengua» (un 13%); perquè, fem el que fem, continuaran preferint l'altra llengua. I hi tenen un cert dret, mentre no condicionin psicològicament l'ús lingüístic dels qui prefereixen emprar el català; un 13% de gent que, si fem una política lingüística coherent i decidida, no seran determinants en cap sentit. Es tracta d'un sector que, si la normalització avancés, es reduiria al mínim, però continuaria existint; tanmateix, tendria a utilitzar cada vegada més el català, fins a esdevenir part integrant del grup 5, que són «els indiferents»: i ara ja arriben a un 14%.

L'indiferentisme és potser l'actitud lingüística més perillosa de totes les que es descriuen en aquest escrit, sobretot si en forma part gent que té el català com a primera llengua o llengua principal, atès que l'indiferentisme és l'actitud lingüística més fàcilment manipulable per l'ordre establert sociolingüístic, que, en el context espanyol, sempre minoritzarà el català; una mena d'actitud aparentment neutra que fa dels parlants una mena de zombis sense voluntat i manipulables pel poder i el mercat.

Dit d'una altra manera, no seran pas els militants actius contra la normalització lingüística els qui acabin decantant la balança a favor de la substitució del català, sinó els «indiferents» passius i els qui practiquin la deslleialtat lingüística, malgrat «preferir» el català, és a dir, l'actual norma d'ús de convergència cap a l'espanyol.

Quins són els nostres trumfos? Quin és el punt de suport per a bastir un procés de normalització lingüística en l'àmbit de l'ús lingüístic interpersonal? D'entrada, i no és poca cosa per a començar, aquest 6% de gent que ja han optat per trencar la norma basada en la necessitat sociopsicològica d'adaptació mútua de la parla en la interacció humana, però sense menystenir el 9% ben bo de catalans que «trenquen parcialment la norma de subordinació». Caldrien nous estudis que mostressin més clarament en quins casos i per quines raons aquest darrer segment no sempre trenca la norma de subordinació.

Tenim, per tant, un 15% de la població que forma el nucli dur de la consciència sociolingüística catalana i un 40% susceptible d'afegir-s'hi si les circumstàncies del context socio-polític i socio-cultural ho afavoreixen, ja que aquest grup del 40% són persones que, si no s'hagués posat fi al franquisme,

1. *Treballs de Sociolingüística Catalana*, núm. 17, Onada edicions, Benicarló 2003, pp. 263-265.

2. Els vuit segments són: 1. Els desconexors del català (3%); 2. Els qui només l'entenen (16%); 3. Els qui el parlen només a mitges (9%); 4. Els qui el parlen però prefereixen l'altra llengua (13%); 5. Els indiferents (14%); 6. Els qui prefereixen el català però mantenen la norma de subordinació al castellà (30%); 7. Els qui trenquen parcialment la norma de subordinació (9%); 8. Els quasi monolingües en català (6%).

Fundada el 1886

PASTISSERIA
BOMBONERIA
CONFITERIA
GELATERIA

Major de Sarrià, 57
08017 BARCELONA
Tels. 93 203 07 14 / 93 203 00 04

Pl. de Sarrià, 12-13
08017 BARCELONA
Tel. 93 203 04 73 / Fax 93 280 65 56

avui formarien part de la gent que ja utilitzarien gairebé exclusivament el castellà com a llengua principal o fins i tot única. Cal seguir, per tant, la tendència, iniciada fa més de vint-i-cinc anys, de reintegració de la comunitat lingüística catalana i, respectant les opcions lingüístiques de la població, anar convertint en marginal o excepcional la norma de subordinació que destrueix el català.

Cal promoure com la cosa més normal del món una nova norma de convergència devers el català, sempre que entre un grup d'interlocutors n'hi hagi algun que tingui el català com a llengua principal. Com es fa això?, es preguntaran els qui ja formen part d'aquell 6%. Doncs trencant la norma de subordinació, que ja ens va alliberar mentalment del bilingüisme i del caos de les opcions lingüístiques vacil·lants. Però, abans de detallar quines accions s'haurien de prendre per a impulsar aquesta nova norma d'ús lingüístic, hauria de quedar ben clar que aquest és justament l'objectiu del nou govern tripartit i de la nova direcció general de Política Lingüística, ja que, fins ara, els objectius sociolingüístics dels successius governs nacionalistes mai no han estat prou clars, i, per tal que un objectiu sigui possible, d'entrada ha de ser un objectiu clarament establert.

Aquesta és la proposta que faig als nous responsables en Política Lingüística, una idea que també vaig esbossar en l'article «Per una educació sociolingüística»³, aquella vegada centrant-me en les reflexions i actuacions en l'àmbit de l'ensenyament que correspondrien a la Conselleria d'Ensenyament. Depèn de tots, ho podem dir clarament, però en primer lloc, no ho oblidem, depèn dels responsables polítics. ←

3. Solé i Camardons, Jordi, «Per una educació sociolingüística», *Escola Catalana*, núm. 399, abril del 2003.

